

πετάνισσας ὁ ἀφέντης, ὁ πατέρας τοῦ μωροῦ παι-
διοῦ ὅπου κοιμάται καὶ χαμογελά.

— Ἀκούγονται ἀκόμα τὰ βιολιά. "Αχ δὲ
θὰ ξημερώσῃ; Πῶς τέτοιαις νύχτες φαίνονται
ἀτέλειωτες!

*

Τὴν ἴδια νύχτα στὸ Σουλινά.

Χορεύουν βλαχοπούλαις ἔμμορφο χορὸ καὶ
εἶνε στολισμέναις μ' ὀλοκέντητες ποδιές καὶ μὲ
φλουριά. Κοκκίνισαν ἀπ' τὸ κρασί κ' ἀστράφτουν
πεῖο πολὺ ἀπ' τὰ φλουριά, τὰ μαῦρα μάτια τους.

Ὁ καπετάνιος ὁ λεβέντης κάθεται ἐκεῖ κ' ἔχει
ἔμπροστὰ του γεμάτα κ' ἀδειανὰ σταμνιά κρα-
σιοῦ. Τριγύρω του οἱ ναύταις παίζουν καὶ γελοῦν
καὶ τὸν καπετάνιο τὸν παινεμένο τραγουδοῦνε.

Ὁ καπετάνιος γέρνει τὸ κεφάλι του βαρὺ ἀπ'
τὸ κρασί καὶ λέγει:

«Παιδιά, βάλτε νὰ πιούμε. Ἐβίβα! Στὴν
ὕγιά σας, νὰ ζοῦν τὰ ἔμμορφα κορίτσια καὶ τὰ
ἄδολα κρασιά.

«Τίμαις χαραῖς, καπετάνιε», εἶπε ἕνας Μιτυ-
ληνός, γιατί ἔτσι εὐκιοῦνται: στὴν πατρίδα του.

«Εὐτυχεῖτε!» εἶπε ἕνας Ἡπειρώτης σιταρᾶς.

Ἐνα μικρὸ ναυτόπουλο, κοιλάρφανο, πρὶν εἶδε
τόσες χάρες ἀπ' τὴν καπετάνισσα, μὲ μάτια
δακρυσιμένα καὶ καρδιά λαχταριστή, σηκώνει τὸ
ποτήρι ἀψηλὰ καὶ λέγει μὲ φωνὴν τρεμουλιαστή.

«Ἀφέντη καπετάνιε! νὰ γεράσης μὲ τὴν κα-
πετάνισσα νὰ ἰδῇς τὸ γυῖό σου παληκάρι τίμιο!»

Ὁ καπετάνιος χλώμιασε... ἀγριοκύτταξε τὸν
τολμηρὸ ναυτάκο καὶ τὸ ποτήρι ποῦ βαστοῦσε
ρίχτει στὸ κεφάλι του.

«Στὸ διάβολο νὰ πᾶτε... καὶ σὺ κ' ἡ κα-
πετάνισσα καὶ τὸ παιδί μου. — Χορέψτε Βλαχο-
πούλαις ἔμμορφαις!»

Εἶπε καὶ ρίχτει μιὰ φουχτιά φλουριά στὰ ἔμ-
μορφα κορίτσια τῆς Βλαχιάς.

Καὶ ἕνας γέρω λύκος τῆς θάλασσας, πῶκαμε
καὶ κλέφτης στὴ στεργιά, τραγουδῆσε τραγουδί
κλέφτικο.

«Γεῖά σου, γέρω λύκο.

— Καπετάνιε ξημέρωσε.

— Ἐχετε γεῖα Βλαχοπούλαις, ἔχε γεῖα Σου-
λινά!

— Τί γρήγορα περνᾷ ἡ νύχτα μὲ τὸ γλέντι!»

Κων/πολις.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀθηναϊκὴ ἤχῳ

Ἡ ἀθηναϊκὴ ἤχῳ ἀντιλαλεῖ ἀπὸ τινος τὰ ὀνόματα
τοῦ ἀξιολύτου ἀστοῦ κ. Ζαχαρία Παραδαρμένου,
τῆς συμβίας του Θεοδώρας, τῆς θυγατρὸς του Οὐ-
ρανίας, τοῦ υἱοῦ του Μιμίκου καὶ τῆς ὑπηρετρίδας
των Βασιλῶς. Τῆς παραδόξου ταύτης οἰκογενείας
ἐγένετο τὴν ἐσπέραν τῆς π. Τετάρτης ἡ πρώτη

ἐμφάνισις ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς Ὀμο-
νοίας. Ὁ εὐφυὴς καὶ χαριτολόγος συγγραφεὺς,
ὕπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἐφέρετο τὸ νέον σκηνικὸν
ἔργον, ἐτύγχανε πρὸ πολλοῦ ζηλευτῆς δημοτικῆς
τῆτος παρὰ τῷ ἀθηναϊκῷ κοινῷ, ὅχι δὲ ὀλιγωτέρως
ἐκ τῶν οὐμοριστικῶν αὐτοῦ διηγημάτων, οἱ τύποι
καὶ αἱ περιπέτειαι τῆς οἰκογενείας τοῦ κ. Ζαχαρία.
Προσθέσατε εἰς ταῦτα τὴν φήμην τοῦ κ. Παντοπού-
λου μέλλοντος νὰ ὑποδυθῇ τὸ κύριον πρόσωπον, ὡς
καὶ τὴν πρόσφατον ἐπιτυχίαν τοῦ «Ζητεῖται Ὑ-
πηρέτης» προσελκύσασαν καὶ τοὺς μὴ γνωρίζοντας
φιλολογικῶς ἢ δημοσιογραφικῶς τὸν συγγραφέα, καὶ
τότε μόνον θὰ δυνηθῇτε νὰ ἐξηγήσετε τὸ γενικὸν καὶ
ἀληθινὸν πρωτοφανὲς ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἐξεδη-
λώθη κατὰ τὴν πρώτην παράστασιν τῆς Οἰκογε-
νείας Παραδαρμένου, τριπράκτου κωμει-
δουλίου ὑπὸ Χαρχάμους Ἀννίνου.

Δὲν ἤξεύρω ποῖαν ἰδέαν ἐσχημάτισαν οἱ ἔχοντες
λόγους νὰ μὴ βλέπωσι δι' ὁμμάτων ψυχρῶν καὶ ἀ-
παθῶν· ἀλλ' ἐγὼ ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε μέχρι τοῦδε
παρευρέθην εἰς μᾶλλον τετιμημένην πρῶτην. Τὸ
κοινὸν συνέρρευσε ἀθρόον κυριολεκτικῶς μεθ' ὅλην
τὴν ὑπερτίμησιν τὰ εἰσιτήρια διετέθησαν πρὸ ἡμε-
ρῶν, τὴν ἴδιαν δ' ἐσπέραν ἐπωλήθησαν εἰς τιμὰς
πολὺ πλεόν τῆς ἀρχικῆς ἡϋξημένας. Πολλοὶ ἦσαν
οἱ μὴ εὐρίσκοντες πλεόν θέσιν καὶ πλημμυρίζοντες
ἔρθιοι τοὺς διαδρόμους καὶ ζητοῦντες θορυβωδῶς
καθίσματα καὶ πολιορκοῦντες τὴν ὀρχήστραν, ὥστε
νὰ γίνῃ ἀνάγκη νὰ ταχθῇ παρ' αὐτὴν εἰς κλητήρ,
ἐν ᾧ οὐδέποτε ἄλλοτε ἐνθυμούμαι πέραν τῆς εἰσόδου
τὸν εἰρηνικὸν μας θεάτρου τὸ ἐρυθρὸν ἀμπέχονον. Τί
κρίμα νὰ μὴ ὑπάρχωσι περισσώτεροι θέσεις καὶ πο-
λὺς κόσμος, μὴ εὐρίσκων πλεόν εἰσιτήρια, νὰ μένῃ
ἔξω τοῦ νυμφῶνος... Ἀλλὰ καὶ πάλιν τί ζηλευ-
τὸν ἀκροατήριον! Ὁ κόσμος τῶν γραμμάτων σύς-
σωμος, ἡ δημοσιογραφία, ὁ καλὸς κόσμος, τὸ ὠραῖον
φῶλον ἐν ἀπαρτίᾳ, ἀντιπρόσωποι ἐξ ὅλων τῶν κλά-
δων, κοινὸν ἐκλεκτὸν, κοινὸν ἀνεπτυγμένον, ὅπως
δὲν το βλέπει τις πολὺ συχνὰ εἰς τὸ ἑλληνικὸν θεά-
τρον. Καὶ ὅποια ἀνυπομονησία, ὅποια δίψα, ὅποια
περιέργεια, ὅποια ἀγωνία οὕτως εἰπεῖν, ἕως οὗ ἀρ-
χίσῃ ἢ παραστάσει ἐκείνῃ, καὶ συγχρόνως ὀπόση πε-
ποθήσῃ ὅτι θὰ ἦτο αὐτόχρομα ἀριστούργημα τὸ ἔρ-
γον, τὸ ὁποῖον ἐσπευσαν οἱ προσθάσαντες νάκοῦσιν
ἀπόψε διὰ πρώτην φοράν. Ὅσοι τὸ εἶχον ἀναγνώσει
ἐν χειρογράφῳ, φίλοι ἢ συνάδελφοι τοῦ συγγραφέως,
ἢ ὅσοι τὸ εἶδον κατὰ τὰς δοκιμάς, ἐβεβαίουν ὅτι ἦτο
λαμπρὸν, ἐξαίσιον· τοιαύτη δὲ φήμη διέτρεχε τὴν
μελανὴν μάζαν τῶν ἀκροατῶν, τὴν φωτιζομένην
ὑπὸ τῶν τόξων τοῦ φωταερίου καὶ τοιαύτη προκα-
τάληψις ὑπῆρχε καὶ ἐκρατῶντο σχεδὸν γενικῇ —
καὶ λέγω σχεδόν, διότι ὀρεῖλω νὰ ἐξαίρεσω μερικοὺς
ὁμοτέχνους μὴ παραδεχομένους ποτὲ ὅτι καὶ ἄλλο
ἔργον, ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν των, εἴμπορεῖ νὰ εἶνε
ὠραῖον... Ἦτο προφανὲς ὅτι οὐδέποτε ἀνεδιβάσθη
ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ἔργον συγγραφέως, τὸν
ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς νὰ περιβάλλῃ διὰ τόσης ἀγάπης καὶ
ἐμπιστοσύνης τὸ κοινόν. Ὁ κ. Ἀννίνος εἶνε εὐτυ-
χῆς διὰ τοῦτο ὅσον ὀλίγοι· εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ταύ-
της ἀκριβὲς τῆς τιμῆς ἢ συναίσθησις θὰ ἔχῃ σπου-
δαίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς μελλούσης πνευματικῆς ἐρ-
γασίας τοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος σκοπεῖ μὲν νὰ καλ-

λιεργήσῃ εἰδικῶς τὸ θέατρον, ἐννοεῖ δὲ καλῶς τὴν υποχρέωσιν νὰ ἱκανοποιηθῇ δι' ἔργων ἀνωτέρων τῶν μέχρι τοῦδε τὴν πρὸς αὐτὸν μοναδικὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κοινοῦ.

★

Καί μετὰ τὴν παλμώδη ἀναμονὴν αἵρεται ἡ αὐλαία. Ἀλλ' ὅποια ἀπογοήτευσίς!... Ἡ παράστασις βαίνει ψυχρά. Ὁ πρῶτος εὐφυέστατος διάλογος μεταξὺ τῆς Βασίλως καὶ τοῦ ἐραστοῦ τῆς Σταμάτης ἀκούεται ἀπαθῶς, διότι ἀπαγγέλλεται ἀνευ τῆς δεούσης ζωηρότητος. Τὸ κοινὸν ἀπορεῖ, προσέχει καὶ ἀναμένει τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἄλλων προσώπων. Ἡ κυρία Θεοδώρα, ὕστερ' ἀπὸ ἓνα γαλατῶν *guarda e passa*, παρουσιάζεται βραχνή, εἰς ἄκρον ἐξημμένη καὶ υπερβολικὴ, ἀφισταμένη δ' αἰσθητῶς, — ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὅλα τὰ πρόσωπα — τοῦ γνωστοῦ πλέον τύπου, ὡς ἐχάραξεν αὐτὸν ἡ μολευδὴς τοῦ κ. Θέμου Ἀννίνου, εἰς τὰ Ἐδὼ κ' ἐκεῖ τοῦ ὁμιλῶντος του. Μία μόνον ἐμφάνισις ἀποσπᾷ τὸν γέλωτα: ὁ λαίμαργος καὶ κακοανατεθραμμένος Μιμήκος· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πνίγεται ὅταν μετ' ὀλίγον εἰσέρχεται ἡ Δνίς Οὐρανία ἄχαρις, κακοδιάθετος, κοπιασμένη, βραχνή, — βραχνή καὶ αὐτή, ἡ καλλιέστη τῶν γυναικῶν τοῦ ἐλληνικοῦ κομειδουλλίου κατὰ τὴν γνώμην μας, ἀπὸ τῆς ὁποίας περιεμμένοτο τὸ γλυκύηρον ἄσμα... Αἰφνὴς ἀντηχοῦσι παρατεταμένα χειροκροτήματα. Ὁ Ζαχαρίας Παραδαρμένος προβάλλει ἡ μᾶλλον εἰσορμᾷ πνευστιῶν μὲ μίαν σπασμένην ὀμβρέλαν. Γενικὴ ἀνακούφισις· ἀλλὰ ἀμέσως νέα γενικὴ ἀπογοήτευσις. Εἶνε καὶ αὐτὸς βραχνός, περισσότερον ὅλων βραχνός καὶ ἀδιάθετος. Καταβάλλει κόπον καὶ πείσμα διὰ νὰ ὁμιλήσῃ· ὁ κίνδυνος τῆς θέσεώς του τὸν δὲ ἐξοργίζει, τὸν φουρκίζει καὶ τῷ εἶνε ἀδύνατον πλέον νὰ παραστήσῃ ὅπως αὐτὸς θέλει, ὅπως ὁ κόσμος θάπῃται. Μία ἐλπίς τὸν κρατεῖ· ὅτι θὰ ἡμπορέσῃ νὰ τραγωδησῇ. Ἀλλ' εἶνε ἀπελπισία! Δὲν εἰμπορεῖ νανοῖξῃ τὸ στόμα του, βραχνός καὶ εἰς τὰς πλέον χαμηλὰς νότας!... Ὁ κόσμος τὸν λυπεῖται τὸν ἡγαπημένον του καλλιτέχνην καὶ χειροκροτεῖ· ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει πλέον νόστιμα οὔτε τὰ κινήματά του, οὔτε τὰ λόγια του. Καὶ ὁμως εἶνε τόσοσ ὥραϊα, τόσοσ χαρακτηριστικὰ... Οὕτω διεξάγεται ἡ πρώτη πράξις. Τὸ κοινὸν δὲν ἐννοεῖ τίποτε καὶ ἐπιφυλάσσει τὴν κρίσιν του διὰ τὰς ἄλλας. Ἐνδομύχως ὁμως βλέπει ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα, τὸ ὅποιον περιέμενεν...

Ἀλλὰ μήπως διεξάγονται εὐτυχέστερον αἱ ἄλλαι, ἐπιβεβαρυμένα μάλιστα καὶ ὑπὸ τῆς πρώτης διεξαλείπτου ἐντυπώσεως; Ἡ δευτέρα πράξις, ἡ ὁμολογουμένης ὥραϊα, διὰ τῆς ὁποίας εἶχε τὴν πεποιθὴν ὁ συγγραφεὺς ὅτι θὰ ἐδάμαζε τὸ κοινόν, τὸν Βριχέων αὐτὸν τὸν μυριόχειρον, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Δουμᾶ, καὶ τὸν Ἄργον τὸν μυριόμματος καθ' οὗ εἶς καὶ μόνος ἄνθρωπος παλαίει, — ἡ εὐφυεστάτη ὡς ἄρθρον τοῦ Ἀθθακοῦ μ. δευτέρα πράξις, παρέρχεται ἀπαράτητος. Ἀρχεται ἡδὴ γινόμενον παρὰ πολὺ αἰσθητὸν καὶ τὸ μαρτύριον τῆς μουσικῆς, τεχνικῆς ἴσως ἀλλὰ πολὺ βραδείας διὰ τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον μόνον τὰς ἐλαφράς καὶ κομψὰς μελωδίας τῆς Δύρας τοῦ Γέρω-Νικὸς ἂν ἐπεδέχτο. Εἰς τὸ δεύτερον διάλειμμα λύνονται αἱ

γλῶσσαι καὶ ἀρχίζουσιν ἐπικρίσεις, σχόλια, εὐφυολογία. Ὅλα φαίνονται ἄσχημα, ἀπίθανα, ὑπερβολικά, ἀποτρόπαια, ἀπαίσια καὶ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω τί ἄλλο. Βλέπω ἐκεῖ τὸν συγγραφέα μὲ τοὺς μεγάλους τοῦ μαύρους ὀφθαλμοὺς ἐπτοημένως προσδλέοντα δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, συναισθανόμενον τὴν ἀποτυχίαν καὶ τὴν ἀνάγκην νὰ βεβαιώσῃ τοὺς φίλους, τοὺς σχηματίζοντας περὶ αὐτὸν κύκλον, ὅτι ἐξακολουθεῖ αὐτὸς νὰ τρέφῃ πεποιθήσιν εἰς τὸ ἔργον του καὶ νὰ ἐλπίζῃ... Ἀλλὰ τὸ κακὸν κορυφοῦται εἰς τὴν τελευταίαν πρᾶξιν, εἰς τὴν ἀποτυχίαν τῆς ὁποίας συμβάλλει, ἐκτὸς τῆς αὐξούσης ἀδιαθεσίας καὶ συγχύσεως τῶν ἡθοποιῶν καὶ τῆς μακρᾶς μουσικῆς, — καὶ τὸ βραδύ, τὸ σεσυρμένον καὶ χαλαρὸν τέλος, τὸ ὅποιον εἶνε πλέον εὐλαττωμα αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ὁμολογουμένως. Καταντᾷ ἀνυπόφορος ἡ παράστασις· δὲν λείπουν δὲ καὶ τὰ μικρὰ ἐπεισόδια. Εἰς δημοσιογράφος καλεῖ μακρόθεν δι' ἑνὸς ψτ! παρατεταμένου ἓνα κριτικὸν φίλον του, τοῦ ὁποίου περιεμμένοτο μὲ ἄρκετον ἐνδιαφέρον ἡ κρίσις· ὁ κριτικὸς στρέφεται, ἐγείρεται καὶ ἀπέρχεται καὶ οἱ δύο εἰς τὸ μέσον μορφάζοντας ἐμφαντικῶς. Εἰς ἀξιωματικὸς ἀκούεται λέγων ἄρκετὰ δυνατὰ. «Οὐφ, ἀδελφέ! μᾶς κοροϊδεύουν;» καὶ φεύγει κροτῶν ἀπειλητικῶς τὸ ξίφος του. Μία κυρία στρέφεται πρὸς μίαν τῆς φίλην καθήμενὴν ἄρκετὰ μακρὰν τῆς καὶ τῇ λέγει· «Μοῦντζες νᾶχουν οἱ Μυλωνάδες μπροστὰ του!» καὶ εἰς ἱατρός, φίλος τοῦ συγγραφέως, ἵσταται παρὰ τὴν ὀρχήστραν καὶ στρέφει τὰ νῶτα πρὸς τὴν σκηνήν, περιβλέπων τὸν κόσμον ἐκεῖνον τὸν ψυχρὸν καὶ ἀνιώντα μ' ἔκφρασιν ἀλγεινὴν.

Ὅταν κατεβιδάσθῃ ἡ αὐλαία, ὁ κόσμος ἡσθάνθη ἄληθῃ ἀνακούφισιν· προσεχάλεσαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν ποιητὴν καὶ τὸν μουσικὸν καὶ τοὺς ἐχειροκροτήσαν τυπικῶς, βεδιασμένως. Ἐτελείωσεν! Ἡ Οἰκογένεια Παραδαρμένου ἀπέτυχεν! Ὁ κόσμος ὁ πολὺς, ὁ μὴ ἔχων τὴν δύναμιν νὰ διαστείλῃ τὸ κακὸν ἔργον ἀπὸ τῆς κακῆς ἐκτελέσεως, — καὶ πόσοι φεῦ! τῶν αὐτοκαλουμένων καὶ νομιζομένων ὀλίγων δὲν ἀνῆκουσιν εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην! — ἔφυγαν αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἀποκομιζόμενοι. Ὀλίγιστοι μόνον ἀντελήφθησαν τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου, τῆς ἐνδομύχου οὔτως εἰπεῖν ἀξίας, καὶ ἐσθῆριζαν εἰς δευτέραν παράστασιν τὰς ἐλπίδας των. Οὕτως ἡ ἄλλως ὁ πρῶτος ἐνθουσιασμός τοῦ κοινοῦ ἐξητμήσθη εἰς ἀδιαφορίαν καὶ παγερότητα, καὶ ὅλη ἐκεῖνη ἡ πανήγυρις κατέληξεν εἰς ἀπογοήτευσιν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν δὲ τῆς πρώτης ταύτης ἐντυπώσεως, ὀφειλομένης ἐξ ὀλοκλήρου εἰς συμπληρώσεις μοιραίας, κρίνουν καὶ κατακρίνουν σήμερον τὸ ἔργον λόγιοι καὶ ἄλογοι καὶ κυκλοφορεῖ γενικὴ φήμη κατ' αὐτοῦ, καὶ συνάπτονται συζητήσεις καὶ ἀκούονται λόγοι δυσμενεῖς. Ἡ πρώτη τῆς Οἰκογένειας Παραδαρμένου ἀπέτυχεν.

★

Καὶ ἐν τούτοις τὸ κομειδουλλίον εἶνε ἄξιον καλλιτέρας τύχης, θὰ ἀδικήσῃ δὲ τὰ μέγιστα τὸ κοινὸν ἂν εἰς τὰς προσεχεῖς παραστάσεις, μὲ ὑγιᾶ Παντόπουλον πάντοτε καὶ ψαλιδισμένην μουσικὴν, δὲν μεταβάλλῃ γνώμην. Δὲν εἶνε ὁ κατάλληλος τόπος ἐνταῦθα, ὅπου μόνον τὰς ἐκ τῆς πρώτης παραστά-

σεως ἐντυπώσεις μου ἠθέλησα νὰ σημειώσω, νὰ ἀλύσω τὸ ἔργον τοῦ κ. Ἀννίνου. Ἀλλ' ἡ γνώμη μου εἶνε ὅτι ἐξ ὅλων τῶν παιδαριωδῶν κωμειδυλλίων, τὰ ὅποια ἔχαψε καὶ κατεχειροκρότησε τὸ ἀθηναϊκὸν κοινόν, ἐὰν ἐξαίρεσωμεν ἴσως τὴν Τύχην τῆς Μαρούλας, μόνον ἡ Οἰκογένεια Παραδαρμένου εἶνε ἔργον φιλολογικῆν ἔχον ὑπόστασιν. Δὲν θέλω νὰ εἰπω διὰ τοῦτο ὅτι καὶ σκηνικῶς εἶνε ἄρτιον καὶ ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα δραματικῆς κατασκευῆς. Ἀπεναντίας πρῶτος ἐγὼ κηρύττω ὅτι ἔχει καὶ μέρη τρωτὰ καὶ τεχνικὰς ἐλλείψεις ὁλίγας. Πλὴν ὅλαι πρέπει νὰ παρορθῶσι καὶ νὰ κριθῶσιν ἐπεικίστερον πρὸ τῆς οὐσίας, πρὸ τῆς σοβαρότητος τοῦ γνησίου κωμικοῦ μέρους, πρὸ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἀπεικονίσεως τῶν τύπων, πρὸ τῆς σατυρικῆς ἡθογραφίας καὶ πρὸ τοῦ ἰδιαιτέρου καὶ ἀμιμήτου ἐκείνου μέθους, τὸ ὅποιον διαπνέει καὶ ζωογονεῖ ὅλα τὰ ἔργα τὰ πορρέοντα ἐκ τῆς γραφίδος τοῦ μοναδικοῦ μας πράγματι μεθυγράφου. Ἡ Οἰκογένεια Παραδαρμένου δὲν εἶνε κωμωδία πλοκῆς. Ἐχει ἓνα μύθον τετριμμένον, μίαν ὑπόθεσιν οὕτως εἰπεῖν ὡς πρόφανιν· περὶ αὐτὴν δ' ἐξελλίσσονται αἱ σκηναί, μᾶλλον πρὸς ἀπεικόνισιν τῶν τύπων χρησιμεύουσαι ἢ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς λύσεως. Καὶ ὅπως ὅλαι σχεδὸν αἱ εὐφυολογίαι τῆς καὶ τὰ λογοπαίγνιά τῆς, — συγγραφῆς ἄλλως γνωστοῦ ὡς ἔχοντος τὸ μονοπῶλιον εἰς τὸ εἶδος τοῦτο καὶ πολλὰ ἱκανοῦ νὰ κατορθώσῃ ὅταν θέλῃ, — δὲν εἶνε αὐτὰ καθεαυτὰ εὐφρά ἀλλ' ἀνάλογα τῶν προσώπων εἰς τὰ ὅποια ἐνστομίζονται, οὕτω καὶ ἡ ὅλη δράσις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ εὐφρῆς ἢ ἀστεία καθεαυτήν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἡθογραφικοῦ σκοποῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε αὐτὴν τὴν φορὰν καὶ ὁ μόνος τοῦ συγγραφέως. Ἀλλὰ μετὰ τῆς αὐτῆς εἰλικρινείας πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ τοιαυτὴ ἀντίληψις τοῦ ἔργου δὲν εἶνε ἀκόμη εὐκόλος διὰ τοὺς ἀπαρτίζοντας τὰ ἑλληνικὰ ἀκροατήρια, καὶ αὐτὰ τὰ τόσον ἔκτακτα, τοὺς συνειθισμένους εἰς τὰς εὐγενεῖς φάρσας, τὰς μόνας αἱ ὅποιαι τοῖς ἀποσποῦν ἄσθεστον γέλωτα. Ἀπόδειξις δὲ τούτου ὅτι καὶ πολλοὶ ἀκόμη τῶν ὁπωσδήποτε ἀνεπτυγμένων καὶ ἀρκετῶν — θὰ ἤξiou τις — νὰ μείνωσιν ἀνεπηρέαστοι ἐκ μιᾶς ἀπρεποῦς ἐκτελέσεως, ἠκούσθησαν καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐπικρίνοντες τὸ ἔργον ἐπιπολαιῶς, ἀναισθητῶς, μὲ προφανῆ παρεξήγησιν τοῦ σκοποῦ τοῦ καὶ τῆς οὐσίας του.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡ γενικὴ ἐντύπωσις θὰ ἦτο καλλιτέρα ἂνευ τῶν ἀπεικονισμῶν τῆς πρώτης παραστάσεως. Ὅσῃν πεποίθησιν ἔχω εἰς τὸ ἔργον, τόσῃν καὶ περισσοτέρῃν τρέφω εἰς τὸ δαιμόνιον τοῦ Παντοπούλου. Ἀλλὰ τί νὰ σὰς κάμῃ, πῶς νὰ παῖξῃ, πῶς νὰ ὑποδυθῇ χαρακτήρα ἀνθρώπου βραχνός, ἔχων ἀπέναντί του βραχνούς καὶ λυσσῶν καὶ φρυάκτων διὰ τὴν ἀποτυχίαν, τὴν ὁποίαν προεῖδε μῦλις ἐνότης τὴν κατὰστασιν τοῦ λάρυγγός του; Μία εὐφυολογία καὶ ἡ ὥραιότερα ἀναγινωσκομένη ἐν στιγμῇ ἡρεμίας κινεῖ ἴσως τὸν νοῦν εἰς ἐπιδοκιμασίαν· ἀλλὰ διὰ νὰ διαθέσῃ καὶ νὰ προσπάσῃ τὸν γέλωτα πρέπει νὰ λεχθῇ καὶ νὰ τονισθῇ καταληλῶς. Μία δὲ τῶν παρατηρήσεών μου κατὰ τὴν ἀξιοπερίεργον παράστασιν περὶ τῆς ὁποίας σὰς ὁμιλῶ, ἦτο ὅτι ἤκουα μὲν ἐνίοτε γύρω μου ψιθύρους

ἐπιδοκιμασίας ὁσάκις ἀπηγγέλλετο εὐφρές τι, ἀλλ' ὄχι καὶ γέλωτα, τὸν ὁποῖον θάπεςπα ἄλλοτε καὶ εἰς μόνον μορφασμὸς τοῦ Παντοπούλου. Τοῦτο ἀρκεῖ νομίζω νὰ δώσῃ ιδέαν περὶ τῆς ψυχολογικῆς καταστάσεως ὑφ' ἣν διεξήχθη ἡ παράστασις, νὰ ἐξηγήσῃ δὲ τὸ ἐκ πρώτης ἀνεξήγητον γεγονός τῆς ἀποτυχίας ἔργου προωρισμένου διὰ ζωῆν, καὶ τὸ ὅποιον, εἰς δευτέραν ἀκόμη παράστασιν δὲν εἶνε ἀπὸ θάνατον νὰ ἄρῃ θρίαμβον, ἂν ὄχι ἀντάξιον αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐφάμιλλον τοῦ θριαμβοῦ, ὁ ὁποῖος, — τί περίεργα πράγματα συμβαίνουν εἰς τὸν κόσμον! — ἄλλων ἀσυγκρίτως κατωτέρων κωμειδυλλίων ἐπέστεψε τὴν ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλίαν.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΣ

ΤΑ ΤΡΙΑ ΦΛΩΡΙΑ¹

Εἰς ἐκείνην τὴν στιγμὴν σύγνεφο μαῦρο ὡσὰν πῖσσα ἐσκέπασε τὸν ἥλιον, καὶ τὸ πρόσωπο τῆς γράϊας ἐκατήφεισε.

— Κάτι ἀλλότριο βλέπεις, τῆς εἶπε ἡ Φροσύνη.

— Τιποτε, κοπέλα μου· εἶναι γραμμένο· θὰ ἔχῃς καλὴν μεῖραν· πολλοὶ γαμπροὶ σ' ἐζήτησαν ἕως τώρα καὶ πολλοὶ περισσότεροι θὰ σὲ ζητήσουν ἀκόμη· σὺ μὴν πάρῃς κἀνέναν ὅσο νὰ ἔλθῃ ὁ σταλμένος ἀπὸ πέρα, ἀπὸ τὴν μεγάλην πολιτείαν· μοναχὰ νὰ καλόχῃς ἐκεῖνον τὸν Καβαλλάρη, καὶ αὐτὸς μὲ τὸ σπαθί του θὰ σὰς φυλάξῃ.

Καθὼς ἐτέλειωσε τὸν λόγον, ὁ ἥλιος ἐσχίσε τὸ σύγνεφο, καὶ ἡ γράϊα μὲ νεανικὸ τίναγμα ἐπετάχθη ἀπὸ χάμου, τὰ μάγουλά τῆς ἐξεζάρωσαν, ἀστραφετὴ ἡ θωριὰ τῆς, ἓνα ἀέρινο στεφάνι ἐκύκλωσε τὰ μαλλιά τῆς ἀπλωμένα, χρυσοῦσαν θὰς πλεξίδαίς, τὸ λερὸ κουρελιασμένο φουστάνι τῆς ἔλαμψε ὡσὰν βασιλικὴ πορφύρα, — κ' ἐχάθη.

*

Ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἡ Φροσύνη ἄλλο δὲν εἶχε εἰς τὸν νοῦν τῆς παρὰ τὸν ἐρχόμενον γαμπρόν· ἡμέρα καὶ νύκτα ἐθεωροῦσε μὲ πόθον ἀμίλητον τὴν εἰκόνα τοῦ Ταξιάρχῃ, ὅπου μὲ τὸν λόγον ἐκείνης τῆς θείας γυναικὸς ἦσαν τὸ προεῖκόνισμα τοῦ ἀνθρώπου ὅπου ἐμελλε νὰ γείνη ταῖρι τῆς. Λέγουν διὰ ἓναν καλόγερον ἀγιογράφον πῶς ἡ φαντασία του, ὡς ἦταν ξέχειλη ἀπὸ θείαν ἀγάπην, ὠδηγούσε τὸ χερί του ὥστε νὰ καταστήσῃ ὡσὰν αὐτὰ ταῖς γραμμαῖς καὶ τοὺς χρωματισμούς· ὡς νὰ μὴν ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τὰ ζωγραφήματά του ψηλαφηταῖς μορφαῖς ἐπροσπαθοῦσε νὰ πλάσῃ ὡς ἓνα διάφανο ὑφάδι ὥστε μέσα ἀπὸ αὐτὸ νὰ φανερόνεται τὸ λακτάρισμα μιᾶς ψυχῆς· ὅ,τι ἐκκμινεν ἐκεῖνος ὁ ἐνθουσιασμένος καλόγερος τὸ ἐκκμινε καὶ ἡ νέα ὅταν ἐπροσῆλθε τὰ μάτια εἰς ἐκεῖνο τὸ ἄτεχνο εἰκόνισμα τοῦ Ἀγίου· τοῦ